

Advies Network Notarissen preconsultatie Modernisering van het Nederlandse sanctiestelsel

Met dit advies reageert Network Notarissen op het preconsultatiedocument 'modernisering van het Nederlandse sanctiestelsel'. Wij richten ons hierbij op de gevolgen voor de notariële praktijk, omdat daar onze expertise ligt.

Doel van de modernisering

Volgens het preconsultatiedocument is het doel van de modernisering het versterken van het sanctiestelsel om beter te kunnen voldoen aan de eisen die gesteld worden vanuit de Europese sanctiebesluiten en -verordeningen. De voorgestelde wijzigingen zien met name op procedurele voorschriften en het uitbreiden van het bestuursrechtelijk toezicht naar Wwft-instellingen. Het notariaat geeft al enige tijd uitvoering aan de sanctiemaatregelen, maar er bestaat nog steeds veel behoefte aan inhoudelijke en praktische richtlijnen. Wij zouden graag zien dat hier bij de modernisering van het sanctiestelsel meer aandacht aan wordt besteed. Door het notariaat (en andere Wwft-instellingen) hiermee te ondersteunen, zou het doel van de modernisering beter bereikt kunnen worden.

Wij denken dan bijvoorbeeld aan duidelijkere richtlijnen waaruit valt op te maken welke dienstverlening wordt gehinderd door een sanctie en welke niet. Niet bij elke dienstverlening is dit namelijk op voorhand duidelijk. Bijvoorbeeld de verdeling van een nalatenschap waarin een van de erfgenamen een gesanctioneerde persoon is.

Daarnaast is duidelijkheid over wie subject is van het onderzoek en wat de gevolgen zijn als een aan de cliënt gelieerde persoon gesanctioneerd is van belang. Zo heeft een gesanctioneerde UBO niet altijd gevolgen voor de rechtspersoon. Een rechtspersoon krijgt immers pas met sanctiemaatregelen te maken als deze voor meer dan 50% eigendom is van een gesanctioneerde. Om als UBO te kwalificeren is meer dan 25% van de aandelen, stemrechten of het eigendomsbelang nodig. In de praktijk is overigens ook niet altijd duidelijk wie als UBO kwalificeert.

De huidige regelgeving laat, met name bij complexere ondernemingsstructuren, ruimte voor verschillende redeneringen en uitkomsten. Betekent de 50% eigendomseis bijvoorbeeld dat een rechtspersoon met drie bestuurders, waarvan er een gesanctioneerd is, niet onder de sanctie valt en een rechtspersoon met twee bestuurders, waarvan een gesanctioneerd, wel? En hoe werkt dit uit als de statuten van de rechtspersoon met drie bestuurders, waarvan een gesanctioneerd, bepalen dat die rechtspersoon alleen door alle bestuurders samen kan worden vertegenwoordigd? Kan de rechtspersoon dan bijvoorbeeld een onroerende zaak overdragen en in de akte mede vertegenwoordigd worden door het gesanctioneerde bestuurslid? Wij denken dat er veel te 'winnen' valt door op dit soort punten duidelijkheid te bieden.

Geheimhoudingsplicht van de notaris

Om het notariaat onder het bestuursrechtelijk sanctietoezicht (en daarmee de meldplicht) te kunnen brengen zal de geheimhoudingsplicht van de notaris (art. 22 Wna) doorbroken moeten worden. Omdat daarover niet wordt gesproken in het preconsultatiedocument, vragen wij aandacht voor het volgende. Voor het doorbreken van de geheimhoudingsplicht is een goede onderbouwing cruciaal. Hierbij is een afbakening van de meldplicht voor het notariaat (welke gegevens moeten in welke gevallen, aan wie en waarom worden gemeld?) van groot belang. Het notariaat wordt de afgelopen jaren met verschillende regelgeving op het gebied van fraudebestrijding e.d. in een spagaat gebracht. Enerzijds hebben wij te maken met specifieke voor het notariaat geldende regelgeving (de Wet op

het Notarisambt) waaruit de ministerieplicht en geheimhouding voortkomt en anderzijds wordt verlangd om algemenere overheidstaken uit te voeren die daar haaks op kunnen staan. De uitwerking van deze regelgeving is niet op de praktijk van het notariaat gericht, duidelijke regelgeving ontbreekt veelal, terwijl de verantwoordelijkheid voor bepaalde overheidstaken wel bij de notaris terechtkomen die maar beperkt geëquipeerd is de door de overheid verlangde taken uit te voeren.

Het handelsregister en UBO-register

Een belangrijke bron bij het cliëntenonderzoek is het handelsregister (inclusief het UBO-register). De sancties zouden hierin moeten worden opgenomen, inclusief de doorwerking daarvan naar andere rechtspersonen. Gedacht kan worden aan een markering of waarschuwing als een gesanctioneerde op een of andere manier is betrokken bij een rechtspersoon. Ook als daar meer stappen tussen zitten, zoals bij een rechtspersoon die een andere rechtspersoon als bestuurder heeft en waarbij de UBO van de bestuurder gesanctioneerd is. De Kamer van Koophandel heeft via hun registers inzicht in die verbanden en zo wordt bovendien voorkomen dat meerdere instellingen hetzelfde werk doen. Het past ook goed binnen de doelstelling van de Kamer van Koophandel, namelijk de bevordering van de rechtszekerheid in het economisch verkeer en de daaraan verbonden registrerende taak. In het beste geval vindt deze koppeling niet alleen plaats tussen het handelsregister en het UBO-register, maar ook met de andere registers die in het preconsultatiedocument genoemd worden (zoals het Kadaster en het Octrooiregister). Aanvullend hierop zou een geconsolideerde lijst gemaakt kunnen worden, waar alle (rechts)personen en andere entiteiten aan wie een sanctie is opgelegd, op staan. Ongeacht de regelgeving waarop de sanctie gebaseerd is.

Een punt van aandacht is verder de toegang tot afgeschermd UBO-gegevens. Op grond van art. 51b Handelsregisterbesluit mogen Wwft-instellingen afgeschermd UBO-gegevens inzien. Voor sanctie-instellingen wordt die uitzondering niet gemaakt, ook niet in de voorgestelde Wijzigingswet beperking toegang UBO-registers. Dat kan betekenen dat een notaris in het kader van het Wwft-onderzoek bepaalde gegevens mag opvragen en verwerken, maar die vervolgens in het kader van het sanctieonderzoek niet mag gebruiken. In de praktijk is dit onderscheid echter moeilijk te maken en niet werkbaar.

Gevolgen notariaat

Tot slot vragen wij meer aandacht aan het volgende. Met deze modernisering komen er meer formaliteiten en administratieve verplichtingen voor het notariaat bij. Om het doel van de modernisering te bereiken zou volgens Netwerk Notarissen een meer praktische en inhoudelijke bijdrage van het notariaat aan de sanctiemaatregelen zinvoller zijn. Extra administratieve verplichtingen brengen bovendien extra kosten met zich en de vraag is wie deze betaalt. Deze kosten kunnen niet altijd doorberekend worden aan de cliënt, aangezien de notaris diens werkzaamheden soms al voor een door de marktwerking gemarginaliseerd tarief verricht. Daarnaast speelt de vraag wie die extra werkzaamheden gaat uitvoeren, de krapte op de arbeidsmarkt raakt immers ook het notariaat.

Utrecht, 25 augustus 2023

Netwerk Notarissen

mr. Lucienne van der Geld, directeur

mr. Nick de Roder, dossierverantwoordelijke

Netwerk Notarissen is een organisatie van 150 notariskantoren in Nederland met bijna 600 juristen die samen een expertnetwerk vormen op notariële onderwerpen. Zij vormen ook samen een denktank voor de veranderende maatschappij.